

TREMINTINUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 13 (118)

1994 m. liepa

Tegul škambia mūsų dainos po šaltis platiastas

Pažvelki ir išvysi Šiaurės pašvaistę, kurį gaubia paslaptinė sniego skraistė. Aplink tik pūgos kauksmas, šaltis smelkiasi į kaulus. Toje šalyje aš ir gavau tremtinio vardą.

Ilgus metus éjau, klupau, kéliausi ir vél éjau, mintimis grždarnas į tévynę.

Taip slinko alkano dienos, méniesiai, metai. Kūnas vis silpo, o noras gyventi ir likti nugaletoju neapleido. Po kiekvienos nakties, sapne matytu téviškés vaizdu, tartum atgimdavau naujam gyvenimui. Prisimindavau ir tave, ma-

KAS TU, TREMTINY?

V.JANKEVIČIAUS nuotrauka

putų įsiriliščes žemės žtupsnelį. Ne, aš giminės nepalikau! Mane ištumé artėjantis raudonojo maro tvaikas. Ir aš éjau. Éjau nežinodamas, kur nakvosiu ir kas manęs laukia. Taip slinko ištisos kolonus priverstinių béglių...

O vélau? Vélau likimas visus išblaškė po platųji pasauli. Vieni atsidūrė tolimojoje Australijoje, Brazilijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kanadoje, o kiti prisiglaudė Vakarų Europoje, jausdami šalia esančios tévynės skausmingą alsavimą.

Pagaliau mes laisvoje Tévynéje! Tévynéje, kuria vienas sapnuodavome Sibire, kitas emigracijoje. Abu gyvenome nuolat minčių kankinami - kada pagaliau susitiksime laisvoje padangėje, kada čia suskambės lietuviška daina?

Tad susitikime šandien už rankų - susiburkime vieningam darbui. Tegul pamato pasaulis mūsų ryžta kurti šviesią ateitį. Nulenkime galvas prieš tuos, kurie liko amžinojo įšalo žemėje, kurių palaiktai ilsi stoli nuo išsvajotosios Tévynės.

Tegul pamato tie, kurie siekė ištinti mus iš pasaulio žemėlapio, kad mes nugalėjome ir susibūrė galingai kaip priesaikos žodžius gledame "Lietuviai esame mes gimę, lietuvieliai turime ir būt..."

Justinas SAKALIS

Seimo narys, LPKTS prezidentas Balys Gajauskas prie akmenų piramidės Aukų gatvėje:

Komunistų partija padarė didžiuliu nusikaltimą. Jie ligi šiol nevardyti. Mes turėsime atskleisti istorinę tiesą visai tautai. Tauta turi žinoti ne tik savo didvyrius, bet ir nusikaltėlius.

Lietuvos Sąjūdžio Tarybos pirmininkas Romas Batūra:

Mūrydami šią skausmo piramidę, nemanykime, kad tai jau galutinis paminklas. Dirbtinai primesta svetima sovietinė ideologija buvo bjauri ir demagogiška: viena kalbėti - kita daryti. Prie to priprate buvusios nomenklatūros darbuotojai ir šandien tėsia šią tradiciją.

Monsinj. Alfonsas Svarinskas:

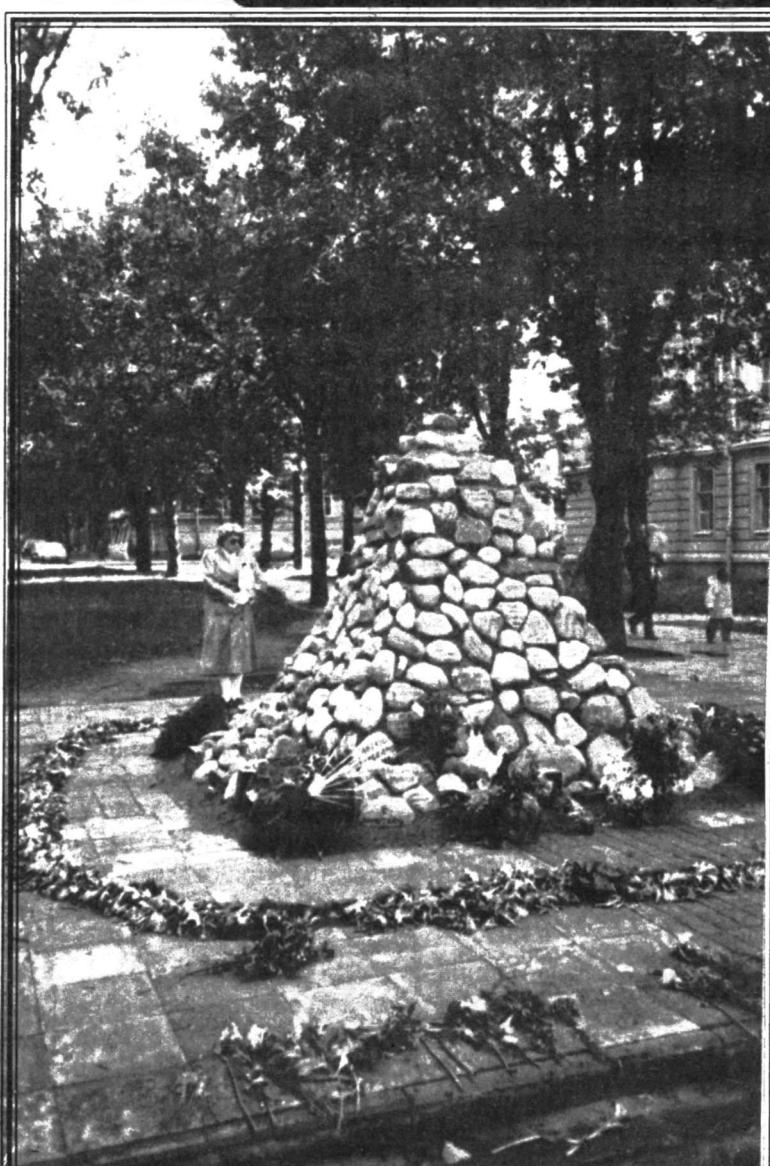
Šventame Rašte parašyta, kad niekas nepatiria didesnės laimės už tą, kuris

atiduoda savo gyvybę už draugus. Guldė galvas mūsų partizanai, kovojo ir iškovojo laisvę. Turime dar kartą paliudyti, kad tie, kurie per degtinę ir apgaulę atėjo į valdžią, anksčiau ar vėliau tautos bus atmesti kaip svetimkūnai. Šandien reikia ne tik liūdėti, bet ir džiaugtis, kad atsilaikėme prieš blogio imperiją, kad suilaikėme blogą ir parodėme kovos pavyzdį jaunajai kartai.

Lietuvos lenkų politinių kalinių ir tremtinų lyderis Romuald Gileczewski (N.Vilnioje):

Lietuvoje trémimų istorija tęiasi jau kelintą šimtmétį. Buvo tremiami Tado Kosciuškos sukilėliai. Numalšinus 1831 metų lapkričio ir 1963 metų sausio sukilimus, jų dalyviai buvo išsiuštę į katorgą, o sukilimo vadai pakartai arba sušaudyti. Vilniuje turime jų atminimo vietą Lukiskių aikštėje.

Gedulo ir Vilties dienos atgarsiai iš Vilniaus

Skausmo piramidė prie KGB pastato Vilniuje

Seimo narys, LPKS pirmininkas Antanas Stasiškis (N.Vilnioje):

Ar galima dėl atgalos derėtis? Dievas suteikė žmogui dovaną suvokti savo paklydimus. Ją turintis žmogus ir gerū darbų padarys. Bet jei Dievas nubaudė žmogų neduodamas šios dovanos, tai niekas jam jau nebepadės. Tiki reikėtų tokiam nelaimingajam turėti šiek tiek proto ir elementaraus padoromo- nekalbėti apie dalykus, kurių nesupranta, ir neliesti šventų sąvokų ir šventų žodžių. Tokie suluošintos sielos žmonės yra mūsų tautos nelaimė ir genocido aukos. Deja, jos pačios save pasmerkė.

Seimo narys Juozas Listavičius (N.Vilnioje):

Valdžia dar kartą pademonstravo spekuliatyvų veiksmą. Jiems neparanku kartu su visais pagerbti trémimų aukas. Girdėjome per radiją kalbas, kad jie labai geri, bet juos ne visi supranta... Ar jie pagerbė mirustuostus? Kalp jie gali pagerbti nužudytyus ir mirusius, jei negerbia tų pačių išlikusių gyvujų? Štai jau šešis ménescius varsta politiniai kaliniai ir tremtiniai KGB pastate, protestuodami prieš neteisybę. O jie verti ir pagarbos, ir poilsio.

Parengė Edmundas SIMANAITS

Nors Lietuvos himnas vienam liepia eiti vien takais dovybės, tačiau doros tema dar nepopuliari. Taip pat nepopularu kalbėti apie idealus. O prieš 100 metų didysis Lietuvos humanistas dr. Vincas Kudirka rašė:

*Kol da idealais, brol,
besigérési,
Siek prie idealo tik doro ir
aukšto,
O skubink! Paskui tu... jū
išsižadėsi
Dėl trupinio aukso, gardaus
valgio šaukšto.*

Dorū ir aukštū idealu turėtū nuolatos gérėtis jauni ir seni, tačiau taip nebuvo ir nėra. Tiesa, vienas kitas bandė jo siekti, bet pati Lietuvos valstybė ta kryptimi veikti niekados nemégino.

Varguoliai, galą su galu vos suduriantys, tokį idealą puoseleti turi labai mažai galimybę. O pasiekusieji aukštąjį išsilavinimą ir vadovaujantys valstybei dažniausiai to idealo yra išsižadėję. Dažniausiai jų idealas yra kovoti dėl "trupinio aukso, gardaus valgio šaukšto". Jie yra susipainiojė vertybų hierarchijoje, jems nesvarbu, kad Lietuva į ateitį žengia dvaiskai šluobuodama per vargo ir kančių liūnus.

Knygos "Mažasis žmoniškumo manifestas" autorius kun. K. Mažutis sako, jog "šiaudien nužnogintų būtybių eisena per pasaulį per daug ilga, kad būtų galima nustatyti tikslų visų jos dalyvių skaičių" (1950, p.6).

Šito priežastis aiški.

Dr. V. Kudirka daugiau kaip prieš 100 metų rašė: "Pradėkime kelti klausimus, aiškinančius mums kelius, kuriais eitume visi išvien..." ("Varpas", Nr.4, p.50). Pasiūlymas geras, bet išmintingi žodžiai į neišmintingų žmonių ausis kelio neranda, šio šviesuolio žodžiai taip ir liko balsas tyruose.

Ar nors viena politinė partija yra užsibrežusi eiti tikrai švento idealo siekimo keliu? Beveik visos politinės partijos yra pasirinkusios netoliaregiškus kelius arba klystkelius.

Tokia padėtimi visados buvo nepatenkinti tie, kurie pasiaukojamai dirbo Lietuvos laibui. Antai XXa pradžioje Petras Vileišis rašė: "Geriausiai dabar politika- tai jokios politikos. Ponulai, dirbkime tik kultūros ir ekonomikos darbą".

Kaip suprasti žodį "kultūra" XXa. pabaigoje? Lietuvai (ir apskritai žmonijai) reikia ne politizuoto tuščiavidurio ir propagandinio žodžio "kultūra". Kultūra turi būti dvasinė pilietinė šventovė, kuriai priklauso tik tai, kas tikra ir morališkai švaru. Jos kūrimas tai žmogaus formavimas sudarant jam Teisingumo, Taikos, Laisvės, dvasinės ir materialinės gerovės sąlygas.

Pagaliau kultūra- tai sveiko gyvenimo kūrimo programa ir galų gale- Doros kraunamas turtas. Tai daugiafrontė išminčia veikla su visais aukštės

vertės rezultatais: gyvenimo be dvasinių bei ekonominės krizė, be stresinių ligų, be kačėjimų ir krauju liejimo, skurdo ir beprasmių kančią. Tai piliečių keliai dorybės takais, žmogiškasis šviesos ir tiesos keliai.

Dvasinė šviesa yra niekuo nepakeičiamā kultūros kūréja. Ji yra didinga ir universalė, bet turi tik vieną veidą ir vieną kelią- Kultūros kūrimo kelią. O politika visada buvo pliuralistinė, turinti tūkstančius netikrų veidių, vedanti vin-giuotais šunkeliais.

Būtina vadovautis ne amžinai kintančia politika, o žmogiškaja dorove. Ne moralė turi derintis prie politikos, o politika- prie moralės. Paradoksalu, bet mūsų partijų ideologai mēgina apsieiti visai be moralės ir dorovės.

Nuosaikūs krikščionys demokratai teigia, jog "demokratija- absoluutus prioritetas virose srityse žmogaus teisėms ir laisvėms" ("Lietuvos žinios" 1992 09 12-15). Verta atkreipti dėmesį jog demokratija- tik priemonė.

Priemonių ieškojimais gali tenkintis tiktais tie, kurių sto-koja pilietinės atsakomybės, kurių sąžinė nenatūrali, labai dirbtinė, arba tie, kurie iš dvaisinės nepilnametystės neišau- ga net gavę aukštojo mokslo diplomą ar akademiko vardą.

Tenkintis vien priemonių lygio siekimais- mažu mažiau- siai reiškia nesusigaudymą ver- tybių hierarchijoje. Tai išmin- ties defektas. Politinės partijos su tokiais siekiais- žmonijos ne- laimė.

Kai politinio gyvenimo nor-

sveika savo sąžine veikė Sta- linas ir Hitleris; savo sąžine va- dovaujasi visi Lietuvos ir viso pasaulio reketininkai; savo sąžine vadovaujasi įvairiausios spalvos fanatikai, visi XXa. pa- baigos vergvaldžiai.

Tokios pat vertės yra konser- vatorių solidarumo ir teisingu- mo supratimas. Ant siūbuojan- cijų pamatu niekados ne- pastatysi ilgus amžius sto- vėsiančio dangoraižio, taigi ir ant netikruju tiesų pagrindo niekados nesutelksi "tautos jė- gas bendram tautos labui siekti".

Tai gal humanistinis- filoso- finis analafabetizmas nebū- dingas kairesiems? LDDP savo programinėse nuostatose teigė, jog "teisingumas- vieno- dos laisvės ir visų piliečių lygybė prieš įstatymą" ("Tiesa",

vienodos laisvės reiškia teis- gumą. Juk vienodomis lais- vėmis (tarp save) naudojasi įvairių plėšikų gaujų, įvairių reketinių grupių nariai. Praeityje vienodomis išskirtinėmis laisvėmis naudojosi komuni- tu partijos numylėtiniai- no- menklatūrininkai.

Pagaliau vargu ar teisingu- ma reiškia ir lygybė prieš įsta- tymą. Kai Aleksandras Ma- kordonietis jūrų plėšiko pa- klausė: "Kokią teisę tu turi plé- šikauti jūrose?", tas tuoju pat atšovė: "Plėšikauti jūrose turi tokią pat teisę, kokią tu žemynel!"

Taigi pateiktieji analafabe- tiški laisvės ir teisingumo apibrėžimai turi netikrosios tiesos vertę. Netikrosios tiesos vertę ir turi beveik visi politi- nių partijų pateiktieji visuome- ninių savokų apibrėžimai. O netikrosios tiesos- tai tas dinamitas, kuris geriausiai tinka visuomenę skaldyti iš vidaus. Pagaliau tai geriausias pagrindas realizuoti globalinio masto nusikalstamus tikslus.

Netikrosiomis tiesomis ope- ruojantieji politika visais amžiais buvo klastinga, agresyvi ir iš- davikiška.

Dabarčiai ir ateicių reikia tik tikrosiomis tiesomis pagrįstos politikos ir tikrosioms tiesoms besalygiškai ištikimų politinių partijų. Didžiaja raide rašomo Teisingumo ir nešvarios politikos keliai skirtini. Sveikai su- prastas Teisingumas viską ver- tina pagal Doromo kriterijų, o politika- pagal interesus, kurie dažniausiai esti ne itin švarūs.

Algirdas STATKEVIČIUS

Moralei - Šuns vaidmuo!

Iš partinių ideologų turbūt sunkubūtų rasti moralinį auto- ritetą, Asmenybę. Tiesa, tokiai nedaug tebuvo ir per visą žmonijos istoriją.

Aksioma yra tapęs posakis: "Kokie žmonės- tokie jūrū idea- lai ir tokie darbai".

Bet kurios pasaulio šalies parlamentas- tai pilietinė šventovė, kurioje dirbančiu žmonių moralė turėtų būti pa- naši į pasiaukojančių kas- dienos didvyrių- pasaulietinių šventujų: jie kasdien drąsiai turėtų atlikti tai, kas rytoj jau gali būti per vėl. Bet Lietuvoj apie parlamentarus šito nepa- sakysi.

Senovės filosofas Pitagoras sako, jog į šventovę ateina vienokių vieni ateina melstis, kitų puošnių drabužių parodyti, tre- ti vogti į Lietuvos šventovę pateko daugiausiai tu, kurie stengiasi nuo moralės ir tvar- kos laikytis atokiai.

Politiniame gyvenime mora- lei skiriama tik persona, non grata dalia. Prie politikų puotos stalos moralistui vietas stengiamasi nepalikti. Jam vieta paliekama už parla- mento durų. O pačiai moralei paliktas vien šuns vaidmuo- "aploti" amoralų politikų karavaną.

Iš kasdieninio politikų žody- no beveik dingo žodžiai "mo- rale", "kultūra", "geris" ir pan. Kai kada jie pavartoja, bet nesuprantant tikrosios jūrų reikš- mės.

Namo neįmanoma pastatyti be pamatu- be Teisingumo, Do- rovės, Laisvės, Darbo, Filosofi- jos nebus ir valstybės.

Vertė turi visų Lietuvos poli- tinių partijų šükiai: "Darbas, Dora, Darna" (LDDP), "Laisvė. Teisingumas. Solidarumas" (LSDP ir Tėvynės Sajunga), "Tvarka. Teisingumas. Tautiš- kumas" (tautininkai), "Asmens laisvės ir nuosavybės ap- sauga" (liberalai) ir tt. Bet tai ne idealo, o jo siekimo priemo- nės vertė.

mos nėra saistomas moralės- reikia tikėtis tragedijos. Lenki- jos filosofė Marija Osovska sako, jog jau 18a. rašytojai perspėjo, kad "ilgainiui politi- kų moralės normos ims vyrauti visoje visuomenėje".

Ši pranašystė jau išspildė politika užima tą sostą, kuria- me turi teisę sedeti tik morale. Tad normalu, jog nėra pilietinės vienybės, o tvarkos vieta užima netvarka.

Humanistinis- filosofinis an- alfabetizmas paplitęs ne tik vi- suomenėje, bet ir tarp tų, nuo kurių priklauso valstybės ir žmonijos likimas.

Heidelbergo, Kauno ir Sorbo- nos universitetų auklėtinis, bu- vės "Lietuvos aido" vyriausia- sis redaktorius bei ELTOŠ direktorius V. Gustainis teigė, kad "jokios politikos mokslini- alis pagrindais negali būti", kad "kas yra tiesa, o kas klaida, to negali išspręsti nei dauguma, nei mažuma".

Kiek politika yra ištikima Dorai ir kiek ji remia Visatos Kūrėjo siekius- lygiai tiek jūrū yra kultūros kūréja.

Amžinosis ir šventosios tik tos tiesos, kurios atitinka Doros rei- kavimius. Išeivijos rašytojas Vytautas Alantas rašė: "Mums rei- kia ideologijos, telkiančios tau- tos jėgas bendram labui siekti" ("Tauta istorijos vingiai", 1990, p.10).

Ar turime tokią ideologiją? Kuri iš politinių partijų tuo tei- setai galėtų pasigirti? Atrodo, nė viena.

Konservatoriai teigia, jog "es- minės vertybės, kuriomis rei- miasi jos ideologija, yra: laisvė, solidarumas ir teisingumas. Laisvė- pagrindinė žmogaus egzistavimo sąlyga. Kiekvienas laisvas žmogus turi teisę veikti pagal savo sąžinę ir kiekvienas žmogus, rei- kalaujantis laisvės sau, privalo pripažinti kitų žmonių teisę būti laisviesiems".

Turbūt nėra reikalo įrodinėti, jog vadovaudamiesi ne-

1990 11 27).

Savaime kyla klausimas: ar norint įgyvendinti gérį, ar blo- gi piliečiams teikiamos vie- nodos laisvės ir lygybė prieš įstatymą (kuris labai dažnai esti amoralus)? LDDP turėtų neužmiršti, jog raudonojoje imperijoje egzistavo vienodos laisvės, beveik visiško be- teisiškumo sąlygomis kurti klasiską antikultūrą formuoti nenormalų- nedoro elgesio- žmogų bei kurti nenormalias. Teisingumo, Taikos, Laisvės, dvaisinės ir materialinės gerovės neužtikrinančias gyve- nimo sąlygas. Todėl vargu ar

Išdavystės kaina

Kas gali yra išdavystė? Tai ir savo idėjų atsižadėjimas, ir nusigrežimas nuo tavinių tikėjusių vienminčių, tai ir sutikimas dirbtį okupantams. Bet išdavystės kaina kaskart skirtinga. Taip, išdav- ikų buvo ir tarp inteligenčių, ir tarp tremtinų, politinių kalinių. Kokia kaina jie vykdė KGB nurodymus? Vienems gal buvo pažadėtos geresnės tremties sąlygos, kitų neištverdavo sanarių sukinėjimo ar panagių badymo, treti- užvilkų tramdymo marškinėlių. Vienas buvęs politinių kalinių man prisipažino, kodėl jis buvo beldikas- neištverė kankinimą. "Man labai sunku pakelti kančią. Kai tik mane pradėavo kankinti, aš viską išpasakodavau. Paleidžia- aš vėl viską paneigiu. Po kelių smūgių - aš vėl išdavikas".

O kokioje įstaigoje, kokiarne kolektyve nebuvo užverbuotų as- menu? Dabar, po 50 okupacijos metų ieškodami išdavikų, gal kartais nepastebime šių dienų išdavikų, dar pavojingesnių mūsų jaunai Nepriklausomybei.

1993m. pasirodžiusioje brošiūroje "Lietuviai nacionalistų kenkėjų veikla ir kova su ja" G.K. Vaigauskas atskleidė KGB veiklos metodus, pasipriešinimo judėjimo skaldymo būdus. Tarp daugelio ten minimų pavardžių užtikau ir Paulavičių pavardę. Pasak jo, jaunesniją mano seserį Oną kagebistams "pavykę į kalbėti palikti gaujai". O iš tikrujų buvo taip. Aš su tévais tuo laiku gyvenau tremty. o sesuo, pabėgusi nuo išvežimo, atsidūrė miške. Jaunesnysis brolis Albertas Kolymos lageryje leido katorgininko dienas. Sesuo susi- pažino su Šarūnu rinktinės "Aro" būrio vadu T. Kvirkliu- Klajūnu. Miške kulinis juos sutuokė. Kai pasipriešinimo kova pasidarė beviltiška, T. Kvirkliu patarus ir a. broliui Bronui tarpininkaujant, jis legalizavosi. Kartu su ja iš miško išėjo kiti du partizanai. Sesuo atvažiavo pas mus į Sibirą. Būrio vadas T. Kvirklys dar partizanavo. bet buvo išduotas ir 1952m. vasarą sušaudytas.

Tokių pavyzdžių rastume ne vieną. Tie, kurie sukūrė bolševizmo pragarus, tikriausiai juokiasi iš mūsų nepagrįstų įtarinėjimų. Dabar Lietuvoje visi buvę stribai jaučiasi saugūs.

Iš tiesų tik partizanų garbės teismas ar Nepriklausomos Lietuvos atkarto teisingumo sprendimas galėtų pripažinti tremtinį ar politinį kalinį buvus išdaviku.

Antanas PAULAVIČIUS

1994m. liepa

TREMINTINYS

4

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Dainuoja viso pasaulio lietuviai

Kultūros ministras Dainius Trinkūnas surengė spaudos konferenciją. Pirmą kartą sostinėje įvyks pasaulio lietuvių dainų šventė. Be Lietuvos dainininkų, šokėjų, dalyvaus lietuvių kolektyvai iš JAV, Kanados, Australijos, Vokietijos, Lenkijos, Latvijos, Ukrainos, Rusijos ir Argentinos. Iš JAV atvyksta 8 chorai ir 17 tautinių šokių ansambliai. Iš Australijos atitinkamai - 4 ir 2 iš Rusijos sulaikė Sankt Peterburgo choro, Maskvos lietuvių folkloro ansamblio ir tokio paties ansamblio iš Karaliaučiaus. Kiek juose yra tremtiniai ar politinių kalinių - neaišku. Tačiau

tremtiniai chorai iš Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Vilniaus, Alytaus, Marijampolės ir Druskininkų bei iš Jonavos, Jurbarko, Marijampolės, Mažeikių, Pasvalio, Plungės, Radviliškio, Rokiškio, Šilutės, Šiaulių, Trakų ir Šilalės rajonų įsilieji į šią didelę visos tautos šventę.

Ministras teigė, kad "mes dar galime žiūrėti vienas į kitą kaip į bendražygį, o ne kaip į priešą, kad dar galime giedoti himną ar "Lietuva brangi", prisimint, jog "lietuviu esame mes girmę". Jis kreipėsi į išnuskaltėlių pasaulį, kviesdamas baigti gedingą verslą, o jei ne, tai "nors šventės metu pailsėti ir neterštai Lietuvos vardo". Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkas Bronius Nainys pasidžiaugė galimybe susitikti visiems vienos laisvos valstybės vaikams ir "pajusti Lietuvos dvasią, kurios daugelį metų taip arti, kaip šiandien, ne jautėme". Ministras išvardijo šventės rėmėjus, tačiau jų labiausiai sujaudino kukli, beveik simbolinė Klaipėdos tremtiniai choro auka, surinkta iš skurdžiuosius centų.

Ar KGB tvarko Krašto apsaugos ryšius su užsieniu?

Svarstant socialdemokratų pareikšta nepasitikėjimą Vyriausybė, Seimo narys Kęstutis Gaška, beje, neprilausantis jokiai frakcijai, kreipėsi į Premjerą A.Šleževičiū: "KAM tarptautinių ryšių departamento direktoriūni dirba ponas Ignas Stankovičius, kuriam savo metu sajunginio KGB pirmininko įsakymu už tarnybą KGB ryšių daliniuose buvo suteiktas atsargos kapitono laipsnis. Ekspremjeras G.Vagnorius I.Stankovičių atleido iš pareigų be teisės dirbtai krašto apsaugos sistemoje. Ekspremjeras A.Abišala panaikino ši aprūpintą. O ekspremjeras B.Lubys už nuopelnus Lietuvai I.Stankovičiui iškart suteikė pulkininko laipsnį, tuo pažisdamas laikinai Krašto apsaugos įstatymą ir tarnybos nuostatus. 1993m. pradžioje pasitarime pas Prezidentą buvo pažadėta atleisti jį iš darbo. Krašto apsaugos ministras L.Linkevičius Nacionalinio saugumo komiteto pasitarime taip pat pažadėjo atleisti I.Stankovičių, bet šis tebedirba iki šiol. Kiek tai truks, pone Premjere?"

A.Šleževičius atsakė "niekada neužsimas ministerijų darbuotojų atleidimu arba skyrimu, nes tai ministro funkcija", bet pažadėjo ši atvejį panagrinėti su ministru. Iki Atgimimo I.Stankovičius dirbo gamtos apsaugos sistemoje Jonavoje, turėjo glaudžių ryšių su partokratijos viršūne. Buvo žaliųjų iškeltas delegatu iš Steigiamajų Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavimą. Spaudoje buvo pasirodė žinių apie KGB agentą "Gnat".

Ar iš tikrujų Krašto apsaugos ryšiai su užsieniu "patikimose ir kompetentingose" rankose?

Parengė
Edmundas SIMANAITIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Brėsta tarptautinis skandalas

Tėvynės Sąjungos-konservatorių frakcijos seniūno pavaduojo Kęstutis Skrebys Seimui svarstant nepasitikėjimą Vyriausybė kalbėjo: "Paskutinė avantiūra, kurią norėčiau parinnerti, jau žada mums tarptautinį skandalą. Tai Jonavos VI "Azotas" privatizavimo istorija. Gamykla parduota už simbolinę 30 milijonų litų kainą. Ją nupirkę savininkai ketina parduoti 40 procentų įmonės akcijų Rusijos "Gazpromui". Motyvas - įmonė nekonkurencinga Vakarų rinkoje ir be Rusijos gamtinės dujų neteisivers. Tačiau birželio 11d. Reuterio agentūra praneša iš Briuselio, jog Europos komisijoje pradėtas tirti Europos trąšų gamintojų asociacijos skundas dėl trąšų importo iš Lietuvos. Mat 1991-1993m. amonio nitratas iš Lietuvos buvo pardavinėjamas kaina, trečdalui mažesne už rinkos kainą. Tai dempingo kaina ir klasikinis būdas parodyti, kad įmonė nieko verta ir nekonkurencinga. Grupė draugų ją privatizuoją, o tada galima ir pradėti dirbtį.

Tuo pačiu metodu veikta ir Panevėžio stiklo fabrike. Kai tos įmonės darbininkai vakar atvažiavo prie ministerijos ir surengė piketą, o šiandien sedi Seimo salėje. Vyriausybė apkaltino įmonės administraciją. Tačiau pernai vasarą stebėtojų taryba ir aš, kaip panevėžiečių išrinktas Seimo narys, pateikėme tuometiniams ministrui ir Premjerui visą medžiagą apie įmonės administracijos piktnaudžiavimus, deja, nesulaukėme jokios reakcijos".

Seimo nario K.Skrelio iškelti faktai néra jokia išimtis, o tuo labiau naujiena. Jie puikiai iliustruoja šalyje vykstančius "prichvatizavimo" procesus, kuriuos siekiama sustabdyti konstituciniu įstatymu "Dėl neteisėto privatizavimo, nuvertintų indelių ir akcijų bei pažeistos teisėsaugos". Jau surinkta beražpusė miliiono parašų, remiančių konservatorių iniciatyvą minėtai įstatymą priimti referendumu.

Teismas turi tapti šventove

Seimo narė Zita Šličytė taip apibūdino nesenai priimtą Lietuvos teismų įstatymą (Lietuvos radijas, gegužės 31d.)

"Įstatyme daug naujų nuostatų nekaltumo prezumpciją, teismo proceso viešumas, įteisinamas rungtimosi principas, taip pat techninių priemonių teisme tvarka. Prokuroras negali turėti daugiau teistų negu gynėjas. Iki šiol rungtimosi principas taip konkretiai nebuvo įteisintas teismų praktikoje ir įstatymuose. Teismo posėdžio eiga ir įrodymams fiksuoći bei tirti teismas gali naudoti bet kokias techninės priemones. Proceso dalyviams leidžiama daryti garso īrašus. Litudytojai privalės pasirašyti teismo posėdžio protokole, patvirtindami, kad posėdžio sekretorė teisingai užraše jų parodymus.. Ne proceso dalyviams uždrausta posėdžio metu filmuoti ar fotografuoti. Teismas yra šventovė. Piliečiams nevalia trukdyti teismui dirbtį - replikuoti, reikšti emocijas, kištis į teismo darbą. Įstatymas numato, kad Lietuvoje bus keturių pakopų teismai: apylinkių, apygardų, apeliacinės ir aukščiausias teismas. Sovietmečiu buvo tik dví pakopos".

Demokratija ar laukinis kapitalizmas?

Darbininkų sąjunga tėsiai akciją prieš skurdą. Ji pakvietė visus nuskurdusių ir toliau tebeskurdinamus liepos 1-ąją atėiti prie Seimo rūmų. Susirinks bedarbiai, kelintą mėnesį negaunantys atlyginimo darbininkai, tarnautojai, sunkiai besiverčiantys mokytojai, negalintys užsimokėti už butą.

"Kai rinkomės į Baltijos kelią, buvome vieningi, kai kovojoome už Lietuvos neprilausomybę, buvome vieningi, kai reikėjo pasakyti savo nuomonę dėl svetimos armijos išvedimo, buvome vieningi. Šiandien Lietuva kryžkelėje - demokratija ar laukinis kapitalizmas.

Mūsų reikalavimai turi būti įvykdyti: darbo, duonos, teisingumo - rašoma atsišaukime.

Akcijos dalyviai pasirengę budeti palapinėse prie Seimo. Lietuvos Sąjūdžio Taryba šią akciją parėmė. "Tik mūsų aktyvumas ir ryžtas gali priversti valdžią sustabdyti žmonių skurdinimą ir imtis konkretiai spręsti susikaupusias problemas", - teigia LS Tarybos dokumentas.

Ne duonos trūksta

Priminsiu Zitos Šličytės žodžius: "Apmastydami tautos kančias, privalome įrodysti priežastis". Ne duonos trūksta, bet teisingumo. Jį ignoruoja valdančioji LDDP. I visas atsakingas vietas, net į policiją ir saugumą, sodina savus. Buvusi kompartija vėl užima postus, o jos mąstysena sena - "lenininė". Kai į Saugumą priimami dirbtai stribai ir buvę KGB "beldikai" - teisingumas alškus ir be komentarų. Stipréja "didžiojo kalmyno" sieklai Baltijos valstybės vėl pavergti. O ką daro LDDP? Tebevarginā kaimą antilandsbergine-antivagnorinė propaganda. Ar ilgai, sudėtingai rankas, žūrėsime, kaip šie komunistiniai daigai vadovauja Lietuvai, pamynę net Konstituciją? Turime atverti žmonėms akis ir paaškinti, kas tie tikrieji kaltininkai ir kokia jų "kasta".

Lietuva gali išgelbėti tik nauji rinkimai kita metais. Visi turime prie to prisidėti, nes tai mūsų tautos, mūsų vaikų ateitis. Neleiskime pasiglemžti paskutinį mūsų turta.

Gediminas KATINAS

"Išvaduotojus" prisiminus

Po karo, traukdami iš fronto, bolševikai mus masiškai žudė. Pamenu, Igliaukos bažnyčioje vieną dieną - devyni karstai, o kitą - ir dešimtas. Po šių laidotuvių vėl panašios ir kitos, ir trečios.

Vieną nušovė malkaujančią, kitą po medžiu nuo lietaus prisiglaudusį. Žiluką ir jo sūnų dirvą purenancius iš kulkosvaidžio nušovė sovietų leitenantas. Sunkvežimyje, tardyti veždamai, kariškiai Brūsoką užmušė ir išmetė į pakelės griovį, trumščiai nušovės dvidešimtmjetį Kazį Marčiulyną, varydarniesi tardyti. Jis, visą kruviną, pakelės griovyje rado sesuo. Šautuvų buožėmis užmušė taip pat dvidešimtmjetį Kazį Janulį, kalejime nukankino Rabašauską.

O rudenį kryžkelėje - kryžių sušaudė. Mes, vaikai, praėdami pro ją, su didele sirdgėla skaičiuodavome kulkų išvarpytas skyles. Jos buvo trys.

Lazdijų raj. Juozas KUČINSKAS

1994m. liepa

TREMINTINYS

5

Turiu vilčių, kad atsisas dar ne vienas liudytojas ir padės šiuos mano atsiminimus papildyti ir patikslinti.

Žalioji rinktinė (ŽR) buvo Šeduvos, dalies Radviliškio, Rozalimo, Pakruojo, Smilgių ir net dalies Šimonių girių apylinkėse 1944-1946m. veikęs Lietuvos partizanų junginys.

Vokiečių metais Šeduvoje buvo įsisteigęs rezistencinis "Tėvynės gelbėjimo komitetas". Artėjant sovietų-vokiečių frontui, 1944m. vasarą Šeduvoje jau vyko paskutinis to Komiteto posėdis. Dalyvavo: Šeduvo kiebonas prelatas Mykolas Karosas; Šeduvo viršaitis ltn. Petras Blėka; gydytojas Stasys Puodžukas; vėl. gyd. Anicetas Grigaliūnas; Šeduvo centrinės mokyklos vedėjas Antanas Žitkus; kooperatyvo vyr. buh. Petras Pranskietis- Pranis; Lietūklio sandėlių vedėjas Jonas Laurinaitis; Šeduvo gimininkų gimininkas ltn. Šukys; kapitonas Izidorius Pucevičius ir aš. Vytautas Vaitiekūnas, buv. gen. P. Ple-

Vilčių keliais, nevilties metais

Mano atsiminimai apie "Žaliajį rinktinę"

ir jo buvusį sėbrą Staliną su jo kruvinuoju režimu.

Komitetas neabejojo, kad sovietams grįžus, vėl prasidės teroras, bus prievara imami į karinuomenę vyrai, o didžiausias pavojus vėl grės ūkininkams ir intelligentijai.

Nuspręsta patarti, kad gyvenamose vietose liktu tik asmenys, kuriems galima numatyti mažesnį pavojų ir tie, kurie apsispręs nesitraukti. Nutarus nedelsiant organizuoti partizaninį pasipriešinimą, iš trijų buvusių karininkų tik du nutarė nepasitraukti į Vakarus: kapitonas I.Pucevičius ir ltn. P.Blėka. I.Pucevičiui buvo pasiūlyta būti partizanų dalinio vadu, o P.Blėkai - jo pavaduotoju.

I.Pucevičiui sutikus, čia pat jām buvo įteikti visi Komiteto pini-

tė. Be to, gavau užduotį: rinkti radijo žinias, kokia karos eiga, informacijas surašyti, dauginti rotatoriumi ir platinti.

Buvau įpareigotas iš raštingesnių asmenų nedelsiant organizuoti pirmąjį Šeduvo partizanų būrelį. Jau kitą dieną tokis būrelis atsirado. Tai Kestutis Žitkus, Antano Žitkaus sūnus, studentas dailininkas; Jonas Džiugas, mano kaimynas ir klasės draugas; Juozas Abromaitis, mokslo ir klasės draugas, mokytojas, ir aš.

Apsiginklavome ginklais, kuo kas turėjome, ir faktiškai ŽR pradėjo gyvuoti. O formalus ir iškilmingas ŽR įkūrimo aktas įvyko tik 1945m. balandžio mėnesį.

Paskutiniame "Tėvynės gelbėjimo komiteto" posėdyje buvo numatyti maždaug tokie tikslai: slopinti komunistinį terorą ir plėškavimą. Visur, ypač kairme, teikti informaciją žmonėms apie politinę ir karinę padėtį; padėti vyrams išvengti okupantų karinės prievolės, patariant jiems prisijungti prie partizanų arba slapytis; jungtis ir bendradarbiauti su kitomis partizanų grupėmis; atėjus tinkamam laikui, patiemis imtis organizuoti Lietuvos karines pajėgas arba prisidėti prie to.

Pirmai partizaninio ryšio vieta buvo numatyta Komiteto nario J.Laurinaičio patėvio Čepo ūkis Raginėnų kaime.

Mūsų partizanų būrelio "štansas" kol kas darbavosi Žilioniuose, senoje sukrypusioje mano tėvų daržinėje. Buvo šilta vasara. Kol raudonieji grīžo, spausdinome ir dauginome Komiteto nurodymus ir patarimus, kaip elgtis sovietams vėl okupuojant. Tuos lapelius klijuodavome ant stulpų ir sienų. Šeduvoje ir kitose viešesnėse vietose.

Iš Šeduvo vokiečiams atsiatraukus, susidare tarpfrontė, kaimuose naktimis ėmė slauteti raudonieji partizanai. Pagaliau,

Šeduvo kiebonas prelatas Mykolas Karosas

berods 1944m. liepos 26d. visoje Šeduvoje apylinkėje jau viešpatavo raudonarmiečiai. Likti tėvų namuose atrodė nesaugu, ir mūsų grupėlė persikėlė į Raginėnus. Dalis laikėmės mūsų Juozo Abromaičio skurdžios téviškės daržinėje, kiti - p.Čepo ūkiniuose paštuose. Vietinių ryšininkais tapo Juozo Abromaičio broliukas mokslevis Petras ir sesuo mokytoja Anelė Abromaitė. Vėliau Petras, prasitarės, kad turi pistoletą ir padeda partizanams, buvo draugo išduotas.

Petras buvo nuteistas 10-iai metų. Neregys Abromaičių tėvas turėjo tik pusės ha žemės sklypelį ir gausią šeimą. Iš jos né vienas netapo komunista.

Tais metais daugiausia sekiau karo eiga, apie ją anglų BBC pranešdavo vokiškai. Sovietų ir vokiečių radijo informacijomis nepasikliaudavome. Lapeliuose prie suredagotų žinių pridėdavau savo "kommentarus", ir mūsų ryšininkai juos dalydavo patikimesniems žmonėms.

Vasarai baigiantis, Jurkšaičių sodyboje susitikome su kap. I.Pucevičiumi ir aptaréme pavojus Šeduvoje apylinkėse. Jau visuose miškeliuose ir net krūmuose stovyklavę sovietų vidaus ir pasiensio kariuomenė. Vieni šedu-

viškai paklusno mobilizacijai, o kiti slapstési (dažniausiai namie įrengtuose bunkeriuose) ir venę net patikimiausią kaimynų. Nusprendéme lukterēti, nes kol kas aktyviai kovoti ir didinti savo jėgas praktiškai buvo net įmanoma. Pasinaudojės žinia, kad Kauno mokytojų seminarija priima jaunuolius į pedagoginę klasę ir atleidžia nuo karinės prievolės, kapitonas nutarė ten pasiusti Kestutį Žitkų ir manę. Jis norėjo turėti Kaune savo žvalgų ir ryšininkų, o mudu turėjome Kaune giminį ir be didesnio vargo galėjome įsikurti.

Kiti grupės nariai buvo palikti vietoje laukti tolesnių įvykių. Nutarta, kad ryšį su Kaunu palaijys Komiteto narys Jonas Laurinaitis, nes jam dirbančiam prekyboje patogiausia.

Kestutis Žitkus talentinga dailininko ranka pasigamino pažymą, kad saugiai nuvyktų į Kai- uno. Aš, A. Abromaitytės padedamas, iš prelato R. Karoso gavau pasiskolinti sutaną ir bažnytiniu antspaudu patvirtintą pažymėjimą, kad esu klierikas ir vykstu mokslo tikslu.

Į Kai-uno Baisogalos nuvykti padėjo svainio brolis Leonas Balsas. Kaune apsistojau pas kitą jo broli Joną Balsą ir tuoju įstoju į Mokytojų seminariją, o Kestutis į Dailės institutą. Abu atleido nuo karinės prievolės. Kiek vėliau abu gyvenome pas Juozą ir Venčeslovą Stanevičius (Gedimino 20). Jie dosniai padėjo maistu.

1945m. balandžio pradžioje per ryšininką Joną Laurinaitį gavome kapitono nurodymą: Kestutui Žitkui likti ryšininku Kaune, o man nedelsiant atvykti į Linkevičiaus sodybą, netoli Šeduvo. Balandžio 11d. atvykau pas kapitoną I.Pucevičių. Fronetas jau buvo nutoles į Vakarus, miškai ir krūmyna ištuštėję. Daugelis vyrių nenorėjo namuose slapytis, atvykdavo pas kapitoną, ir partizanų būrys kasdien didėjo. Stovyklavome daugiausia Radvilonių gijoje. Savarankiškai susidariusios grupelės stengėsi prisijungti prie mūsų arba nors palaikti pastovų ryšį.

(B.d.)

D. Vaitiekūno sodyba, kurioje buvo įsikūrės pirmasis ŽR štabas

chavičiaus Karo mokyklos kariūnas.

Visiems buvo aišku, kad kara vokiečiai Rytų fronte pralaimėjo, kad pralaimės ir Vakarų fronte. Supratome, kad antroji sovietinė okupacija jau neišvengiamai. Tačiau jis truksanti neilgai, nes Vakarų sąjungininkai, pašaline Hitlerį, nepraleis progos sudoroti

gai būsimųjų partizanų ginklavimui. Žinojome, kad besitraukiantys vokiečiai pardavinėja ginklus.

Man, kaip truputėli studijaviam žurnalistiką Kauno VDU ir mokančiam vokiškai, patikėjo saugoti Šeduvo šaulių skyriaus apvalų antspaudą, rašomąją īmagine, rotatorių ir radijo aparatu-

Įamžinsime atminimą

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos AT Prezidiumo 1991 12 11 nutarimu, Jonavos rajono valdytojo potvarkiu Nr.244p 1992 04 16 buvo sudaryta komisių "Dėl rezistentų ir kitų asmenų, nužudyti okupacinių režimų metu, palaikų perkėlimo". Palaikų užkasimo vietų išaiškinti nepasisekė. Neries pakrantėje, prie koplytstulpio, nutarta pastatyti paminklą.

Pagal architekto Vytauto Juraškos projektą AB "Taurosta" jau stato rezistentų atminimo paminklą, darbams vadovauja V.Žuvelis. Kristaus atvaizdą ir užrašus granito plokštėse iškals Valdemaras Gilius. Aplinką sutvarstyti, apželdinti tikimės sukvietai talkas.

Paminklo statybai renkarnos aukos, kadangi rajono valdyba lėšų neskyrė. Žemės ūkio banko Jonavos skyriuje atidaryta sąskaita Nr.142533 (banko kodas 260101439). Galima aukoti ir komisijos nariams - bus išrašytas kasos pajamų orderio kvitas, o auka įnešta į banko sąskaitą. Labai prašome visų organizacijų, akcinių bendrovėlių, firmų bei īmonių vadovų ir visų geros valios žmonių paaukoti lėšų paminklo statybai.

Dėkojame paaukojusiems rezistentų atminimo įamžinimo paminklo statybai: V.Mikalčienei- 10 Lt, I.Daliniuk- 10 Lt, R.Stackevičienei- 18 Lt, L.Pūraitei- 50 Lt, E.Kviklienei- 100 Lt, L.Janioniu- 10 Lt, J.Arlauskienei- 100 Lt, T.Vaiteliui- 10 Lt, L.Cereškienei- 50 Lt, V.Deksnienei- 6 Lt, J.Adomasaičiu- 50 Lt, UAB "Jonsta"- 200 Lt ir Vl "Azotas", paaukojusių 2000 Lt.

Veronika GABUŽIENĖ

Jonava

**Skaitytojų
dėmesiui**

Antanino Garmutės
eileračių rinktinė "Ra-
giai po ledu" galima
išsiguti LDKTS iku-
riose arba pas autore.

Paramos LPKT sajungos socialiai remtiniems nariams suteikimo pirmumo nuostatai

Materialinė parama LPKT sajungos socialiai remtiniems nariams suteikiama apsilankius jų namuose, užpildžius duomenų anketas ir pagal jas nustačius, kokiai grupėi priklauso socialiai remtinas asmuo.

I. Pagal dalyvavimą pasipriešinimo kovoje prieš Lietuvos okupaciją pobūdį ar nukentėjusi nuo represijų kategoriją:

1. Partizanai;
 2. Ryšininkai;
 3. Jų motinos;
 4. Politiniai kalinių;
 5. Tremtiniai (atkreipliant dėmesį į represuotus 1941, 1944, 1945m.);
 6. Tremtyje gimę vaikai;
 7. Šeimų nariai, jei jie yra ligoniai invalidai, nusenę ir vieniši.
- II. Pagal socialiai remtinių LPKT sajungos narių sveikatos būklę bei socialinę padėtį:
1. Vieniši ligoniai, tokiais tapę po juos ištikusio insulto, infarkto, operacijos, sutrikus judėjimo organų funkcijoms ir dėl kitų ligų;
 2. Vieniši I gr. invalidai;
 3. Vieniši II gr. invalidai;
 4. Vieniši III gr. invalidai bei nusenę, neturintys invalidumo;
 5. Tėvai invalidai, auginantys nepilnamečius vaikus;
 6. Keli šeimų nariai invalidai;
 7. Tėvai, kurių vienos invalidas, auginantys nepilnamečius vaikus;
 8. Tėvai, auginantys ar išlaikantys vaiką invalidą;
 9. Invalidai, kurių vaikai jau pensininkai.

Socialinė komisija

Patvirtinta LPKTS tarybos 1994 05 14

1994m. liepa

TREMINTINYS

7

IVYKIAI IVYKIAI IVYKIAI

Nauji tremties eksponatai

RADVILIŠKIS. Birželio 7-osios rytą prie geležinkelio rampos stovėjo istorinis garvežys ir vagonas. Susirinko didelis būrys žmonių ir palydėjo juos į Naujosios Vilnios geležinkelio stotį, o vėliau į tremties muziejų. Restauruotą vagoną apžiūrėję tremtiniai ir politiniai kaliniai vaikams ir anūkams pasakojo, kaip jie tokiai vagonais keliavo į Sibirą. Atėjo ir Vaižganto vid. mokyklos mokiniai. Skambant gedulingai muzikai, kalbėjomi su moksleiviais apie tas alkanas savaites kelyje į Žiaurius palydovus.

R.PETRIKO nuotraukos

Buvę tremtiniai, politiniai kaliniai replikuoja per švarus, per geros gultų lentos ir pan.

Po to įvyko mitingas. Žodį tarė Radviliškio skyriaus pirmyninkė Stanislava Janušonienė, 1941-ųjų tremtinys Vytautas Juozapaitis, kuriam tada buvo 10 metų rajono tarybos pirmyninkas V.Januševičius ir kiti. Žmonės dainavo tremtinių dainas. Gražu, kad jas moka ir mūsų moksleiviai.

Palydose dalyvavo ir LPKTS Šiaulių skyriaus atstovai. Jų pirmyninkas Č.Dirkė papasakojo apie genocido vykdytojus ir aukų skaičių. Po to į vagoną įnešėme egliskalį vainiką su žvakute ir jį uždarėme. Nuaidėjo

šilumvežių sirenos, suskambo bažnyčios varpai. Žmonės verkia. Vagoną ir garvežį šilumvežis pajudino ir lėtai ėmė tempti Vilniaus link.

O skausmo, kančių, žiaurių išgyvenimų prisiminimai lieka. Jie amžini, todėl istorija neturėtų pasikartoti.

Vytautas MOSTEIKAS

Magadaniečių sueiga Rumšiškėse

Birželio 18d. didelis būrys Magadano krašto politinių kalinių ir tremtinų susirinko į savo tradicinį kasmetinį susitikimą. Kun. Juozas Poderis aukojo šv. Mišias už gyvuosius, žuvusius ir mirusius. Koks šiu susitikimų tikslas ir prasmė? - paklausiai keleto susitikimo dalyvių.

1945 metų partizanas, vėliau politinis kalinas Vilius Paškauskas:

Susitikimų tikslas - bendros kančios prisiminimas, o karatu ir sugriūimas į mūsų jaunystės svajonių Lietuvą. Šiandien Lietuvą valdo žmonės, kitaip mąstantys negu mes. Jie nesiskaito nei su tautos morale, nei su žmonių skriau-domis. Jų tokia moralė.

Aldona Karmazaitė-Paulauskienė:

Gyvenimo lageryje prasmė buvo viena - sugrižti į Tėvynę. Neabejojom, kad grįsim, kad kada nors Lietuva bus laisva. Jeigu būtume abejoję - nebūtume išgyvenę. Tiesa, laisvė dar netikra. Bet mes esame dar tvirti, atsparūs ir niekada nenuleidžiame rankų. Kai kas nesidžiaugia, kad išlikome, kad kalbam tiešą. O jaunimas kitoks. Jis augo be Dievo, be Tėvynės, be patriotinio auklėjimo. Jiems nelengva ir galbūt truputį gėda, kad turi taip greitai atsi-

kratyti sovietinio palikimo. Bet jie ir jų vaikai turi dalyvauti mūsų šventėse ir išgyventi jas kartu.

Buvęs politinis kalinas, dabar technikos mokslų daktaras Mindaugas Bloznelis:

Susitikimai - tai ne tik mūsų kančių prisiminimas. Stengiamės čion kvieсти į jaunimą, norėdami perduoti jems tautinio atgimimo estafetę. Kolyma - ne tik tolimiausiai, bet ir sunkiausiai lagerių kraštas, kur mes susibūrėme į vieningą šeimą. Mus jungė siekimas atkurti valstybę. Šiandien visuomenė susiskaldžiusi. Nesenai įvykusiame Lietuvų katalikų mokslo akademijos suvažiavime buvo gvil-denama atgalos problema. Turime siekti, kad žmonės atgailauti bet negalima jų versti atgailauti. Atgaila - tai vi dinis ir savanoriškas aktas. Juridinėmis priemonėmis galima reikalauti teisingumo, bet ne atgalos. Krikščionybė laimėjo, skelbdama meilę, net meilę priešui. Meilė - stipresnė už gryną justiciją. Politiniai kaliniai ir sovietnečiai, persekiojami, jautė didžiulę moralinę savo vertę. Tas moralinis autoritetas dar labiau išaugo atgimstant Lietuvai. Dabar kai kurie reksniai sukuria visuomenėje klaudingą politinės kalinių ir tremtinų įvaizdį.

Norėčiau, kad politiniai kaliniai ir toliau būtų Lietuvos sėzinė.

Jurgis NAGINIONIS

PAKRUOJIS. Nors Pakruojuje į Seimą išsirinko tokį įgarbingą stribą Petkevičių, ir visa šio rajono valdžia neokomunistai, bet ir mūsų šiame raudonarme rajone šis tas veikiami.

Birželio 14d. mes, politiniai kaliniai ir tremtiniai, susirinkome į Pakruojo bažnyčią ir, išklausę šv. Mišių, surengėme šventoriuje komunistinio genocido aukų atmimimo valandėlę. Prie tautos kančių paminklo žodį tarė parapijos klebonas, žuvusiųjų artimieji. Padėjė gėlių ir uždegę žakeles, iškilminga eisena, su vėliavomis, giedodami pasukome į 1-osios vid. mokyklos kiemą. Prie kryžiaus žuvusiams partizanams pagerbėme jų atmimimą. Po to nužygavome į Vienybės alkštę, kur stribai ir saugumiečiai suguldydavo patyčioms savo aukas - nūžydutus partizanus. Padėjome gėlių ir uždegėme žvakutes. Skambėjo liudytojų atsiminimai, pasisakyta apie dabartinę padėtį, paskaityta eilėraščių "Amžiną atilį" sukalbėjome už Stasio Lozoraičio vėlę ir, su giedoję himnų, išsiškirstėme.

Renginyje dalyvavo daugiau kaip 200 žmonių.

Jonas BARŠČIAUSKAS
Pakruojo raj., Mažeikoniai

KURŠENAI. Birželio 4d. įvyko visuomenės susitikimas su Seimo nariais A.Kubiliumi, V.Lape, V.Ceginskui ir Nepriklausomybės Akto signataru L.Sabučiu.

A.Kubilius nušvietė ekonominię ir politinę padėtį, kalbėjo apie būsimąjį referendumą. V.Lape gvideno žemės reformos reikalalus. L.Sabutis politinė Lietuvos padėtį apibūdino šiai žodžiai: "mafija ir korupcija griauna respublikos teisėsaugos pagrindus".

Birželio 11d. Kuršenuose lankėsi Jo eminencija Telšių vyskupas A.Vaičius.

Prie Kuršėnų parapijos bažnyčios durų svečius pasitiko klebonas dekanas Arnašius, kunigai, LPKTS Kuršėnų skyriaus

atstovai su vėliava, vaikai su gėlėmis. Kuršenų visuomenė.

Šv. Mišias Kuršenų parapijos bažnyčioje aukojo Jo

eminencija Telšių vyskupas A.Vaičius.

Po pietų kuršeniškai rinkosi Kuršenų parke. Čia įvyko saviveiklininkų koncertas.

Atsisveikindamas su kuršeniškais, Telšių vyskupas padėkojo už įdomų renginį, palinkėjo visiems stiprios sveikatos.

Jonas VAIŠNORA

ŠILALĖ. Birželio 14d. bibliotekos salėje įvyko tremtinų poezijos popietė. Ją vedė S.Gaudiešiaus vid. mokyklos direktorė Zita Lazdauskienė. LPKTS Šilalės skyriaus pirmyninkas Kestutis Balčiūnas pasveikino susirinkusius, paragino praeities liudytąjus pasakoti jaunimui apie sunkių išbandymų metus ir laisvės kovą. Tremties išgyvenimais dalijosi 1941m. tremtinė Elena Kuiziniene, kalbėjo Šilalės vid. mokyklos mokytoja Aušrienė, Konservatorių partijos Šilalės pirmyninkas Alfonsas Bartkus, "Bočių" draugijos pirmyninkė Danutė Pieterienė. Savo etles skaitė T. Ūksienė, K.Balčiūnas, buvusi partizanų rėmėja S.Lapinskenė ir kt.

Gedulio ir Vilties dienai skirtas giesmes ir dainas gledojo Kvėdarnos tremtinų choras, vadovaujamas R.Simkūnienės. Tylos minute pagerbtas Lietuvos diplomato Stasio Lozoraičio atminimas.

Popietės dalyviai sveikino klebonas A.Saunorius, Pajūralio klebonas A.Pudžemys, Telšių kunigų seminarijos klierikas N.Petrikas.

Kestutis BALČIŪNAS

1994m. liepa

TREMINTINYS

8

IVYKIAI IVYKIAI

Keturių dešimtmečio Kengyro sukilimo metinės

KAUNAS. Birželio 25d. čia įvyko Kengyro sukilimo minėjimas. Susirinko per šimtą sukilimo dalyvių. Buvo politinis kalnėnas Vladas Skukauskas padarė pranešimą. Sukilimas prasidėjo 1954 metų vasarą. Sukilėliai siekė iškvesti į lagerį Vidaus reikalų ministerijos ir prokuratūros aukštus atstovus ir jėms atskleisti vletinės administracijos teroro metodus. Sukilimui surūpėti vadavavo papuškininkis Kuznecov. Sukilėlių komitetas vedavo derybas su lagerio valdžia neikieno zonoje, tardavosi dėl pasikeitimų įkaitais, tvarkė vidaus gyvenimo reikalus. Čekistai, matydami nepalaužiamą sukilėlių valią, griebei smurto, lagerį apsupo kariuomenės žiedu. 1954m. birželio 26d. rytą į lagerį įsiveržė tankai ir ginkluoti kareiviai. Užvire nelygi kova, trukusi daugiau negu keturių valandas. Žuvo apie aštuoni šimtai politinių kalinių, tarp jų ir lietuvių.

Iš Paneyžio kilięs Antanas Jasnauskas pasakojo rašas knygą "Stalinizmo pragare", paremtą autentiškais dokumentais ir asmenine patirtimi.

Sukilėlių susitikime dalyvavo ir jau šimtmečius metus ečianti Lietuvos kariuomenės pulkininko Iškamo žmona Liudmila. Kengyro lageryje ji dirbo medicinos seserimi ir daug pagelbėjo likimo broliams ir sesēms iš Lietuvos. Šviesios atminties, nuotaikos gledrumo ir geros širdies jai galima pavydėti.

Sukilėlius pagerbė trumpam minėjime apsilankęs Seimo opozicijos lyderis prof. V.Landsbergis. Susitikimą vedė Adolfas ir Marcelė Dilių.

Teodoras ČIAPAS

Paminklinė lenta praeicių

Jono BAGDONO nuotrauka

Kalba Vytautas Kazulionis

VARĖNA. Birželio 14d. prie buvusio KGB pastato, miesto parke, atidengta paminklinė lenta, priemonanti pokarių Dzūkijoje: "Šiame name 1944-1954m. buvo kankinami ir žudomi Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo prieš bolševikų okupaciją laisvės kovų sajūdžio dalyviai". Čia pastatytas ir kryžius.

I gedulingo iškilmui dalyvius kreipėsi LPKTS Varėnos skyriaus pirmmininkas Vytautas Kazulionis. Paminklinę lentą atidengė prieš daugelį metų čia kankinta Vlada Pigagaitė-Dudzinskienė. Lentą pašventino Varėnos parapijos klebonas Kęstutis Latoža.

Šventinimo ceremonijoje giedojojį Varėnos ir Merkinės ansamblių. Marija SEREČIKAITĖ

ELEKTRÉNALI. Gedulo ir Vilties dienos minėjimas prasidėjo laikinuose maldos namuose šv. Mišių, po kurų autobusai minėjimo dalyvius nuvežė prie pokario metais žuvusiuojų atminimo kryžiaus.

Žmonių prie paminklo susirinko daug. Čia žodį tarė savivaldybės pirmmininkas A.Klumbys, apie žuvusius komunistų valdymo metais kalbėjo J.Janonis, graudžių raudū padainavo folkloro ansamblis, tylos minute pagerbėme žuvusius už Lietuvą ir nesenai mirusį buvusį ambasadortą Amerikoje Stasį Lozoraitį.

Antanas BIELINIS

LPKTS Vilniaus bendrijoje ir Demokratų partijos konsultacių punkte Vilniuje, Jakšto 9, 103 kabinete pirmadieniais nuo 12 iki 16 val. ir antradieniais nuo 18 iki 20 val. teikiama nemokama konsultacija nuosavybės teisių į žemę ir kitą nekilnojamąjį turą atstatymo ir gynimo klausimais.

Liepos 9d. 13 val. Šakių raj. Paluobių bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už "Tauro" apygardos partizanų vadą Aleksandrą Grybiną-Faustą. Po Mišių jo žuvimo vietoje bus šventinamas kryžius.

Kviečiame dalyvauti!
LPKTS Šakių skyriaus taryba

Dėkojame parėmuisiems mūsų Sajungą: p. Česlovui Rukaižiui - 50 USD, p. Gabrielui Zemnakiui - 40 AUD, p. K. Šakiui - 100 USD, p. V. Dovydaiciui - 100 USD, p. Adomui Jocui - 25 USD, p. Pranui Pakalniškiui - 25 USD, p. Balsiams - 200 USD.

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Podertytė

1994m. liepos 8 d. Nr. 13 (118). SL289. Kaina 45 ct
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 223508

Redakcija: Danutė Bartulienė, Birutė Oksaitė, Edmundas Simanaitis, Irma Žukaitė

ILSĒKITĖS RAMYBĖJE

Adolfas Pigaga

1920-1994

Adolfas Pigaga gimė Alytaus raj. Vadėnų kaime, 1945m. suimtas įkalintas Lukiskėse. Karo tribunolo nuteistas 10 metų lagerio ir 5m. tremties. Kalėjo Taišete, Kolymoje. Negavęs teisės gržti į Lietuvą, 1978m. apsigyveno Estijoje. Nuo 1987m. sunkiai sirdžio.

Šiemet gegužės 1d. A.Pigaga mirė Estijoje. Palaidotas Rokantiškių kapinėse šalia sūnaus.

Liūdi artimieji ir likimo draugai

Stasys SKRABULIS nuo 1946m. kalėjo Vorkutos lageriuose. Ieško likimo draugų, su kuriais kartu nusifotografavę šioje nuotraukoje. Iš kairės: Stasys SKRABULIS, Danielius SABALIAUSKAS, apačioje Juozas ZAKARAUSKAS, Brontas Ramanauskas. Taip pat norėtų, kad atsilieptų ir Jonas PRABULIS. Prašome rašyti adresu: Stasys SKRABULIS, Semoškių k., Kapčiamiesčio paštas, 4572 Lazdijų raj.

Salomėja GREIČIŪTĖ, g. 1926m., jos seserys Marija ir Elena bei brolis Jonas (Hans) 1950-1955 kalėjo Potmos sr. lageryje. Ju išėko kartu su jaunais kalėjusi Gisela HOEBER iš Vokietijos. Rašykite adresu: D.TALLAT-KELPŠIENĖ, S.Daukanto 5-2, 5633 Varniai, Telšių raj., tel. (8-294) 47648.

Benediktas KMITA, g. 1916m. partizanavo Čekiškės apylinkėse. Slapstėsi Kairių k. Marmos sodyboje buvusiamė bunkeryje. Su juo kartu slėpėsi P.Orentas, J.Marma. B.Kmita buvo nuteistas 10 metų kalėjimo ir 5 be teisių. Kalėjo Irkutsko sr. Jo išėko seserys Genovalė ŠALTINĖ ir Kazimieras KLIMIENĖ, Iniciatorių 12-1, 3005 Kaunas.

Nežinomas iš Biržų

Balninkų apylinkės Gruodžių kaimo kapinaitėse yra apie 20 žinomų ir nežinomų slaptai palaidotų partizanų. Esu girdėjęs apie vieną, kilusį nuo Biržų.

1945m. balandžio mėn. netolimame miške vyko partizanų kautynės su skrebais ir įgulais kareiviais. Pavakare į Gruodžių atokesnį vienkiemį atėjo sunkiai sužeistas stambus aukštąaugis žmogus. Jis buvo apsirengęs juodu civiliu švarku, rusiškais autais apsivyniojęs blauzdas, avėjo batais be aulų. Pasisakė, kad pabėgęs iš sovietų armijos ir pasipraše pagalbos. Buvo sužeistas į vidurius. Šeimininkai paguldė lovą, aptvarstė žaizdas. Bet paryčiu žmogus mirė. Sako, labai dejavęs, šaukėsi Dievo. Iš jo kalbos ir kišenėse rastą dokumentą buvo aišku tik tiek, kad jis iš Biržų krašto Laidojant jo dokumentus ir granatą sudėjo atgal į kišenę. Šeimininkai ir kaimynas padarė karštą. Slapta palaidojo netoli kapinaičių tvoros, atokesnėje vietoje. Dabar apytikrė jo paskutinio poilsio vietą parodė netoliese gyvenantis ir ši įvykį prisimenantis vyras.

Neva kažkas nuo Biržų klausinėjęs apie jį, lyg pussererė ar kokia kita giminaitė, bet viskas taip ir nutilo.

Gal kas padės įminti šią mislę beveik po penkiasdešimties metų. Rašykite Kraštotyros muziejui, Utėnai a. 3, Utēnai, Algirdas ŠIUOKŠIUS.